

HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR*

Doç. Dr. Gülay GÖRAK
*İ. Ü. Florence Nightingale
Hemşirelik Yüksek Okulu
Öğretim Üyesi*

20. yüzyılda özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında dünyamızda yaşanan bilimsel ve teknik alandaki gelişmeler, hızla toplumsal bilimsel, sosyal değişimlere neden olmuş, birey/toplumun yaşam biçiminde de büyük değişiklikler, yenilikler oluşmuştur. Bu yenilikler tüm meslek disiplinlerinde olduğu gibi hemşirelik disiplininde de kendi göstermiş, hemşirelikte yeni sorumluluklar ile birlikte yeni roller ortaya çıkmıştır. Hemşireliğin yeni rolleri ve işlevleri, geleneksel hasta bakımı uygulama rolünün yanısıra eğitici, araştırmacı, yönetici ve profesyonel rolleridir.

Hemşirelerin hemşirelikte araştırma rollerine son 20-30 yıllık sürede hız verdikleri, ancak akademisyen hemşirelerin çoğunlukla bu rolü üstlendikleri hizmet alanındaki profesyonellerin daha çekingen kaldıkları gözlenmiştir.

1961 yılında Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan yüksekokulumuzda da hemşirelikte araştırmalar akademikleşme süreci ile başlamıştır.

1977-1985 yılları arasında öğretim elemanlarımız "Tıp ve Sağlık Bilimlerinden" doktora almışlar, hemşirelik ve sağlıkla ilgili çeşitli konularda araştırma yapmışlardır.

Yüksek Öğretim Kurumunun kurulması ile birlikte hemşirelik lisans mezunları 1982'den itibaren Sağlık Bilimleri Enstitüsüne bağlı "Hemşirelik Programlarında" hemşire akademisyenlerce yetiştirilerek lisansüstü eğitimi tamamlamışlardır. Bu süre içinde yaklaşık 165 hemşirelikte araştırma tezi gerçekleştirilmiştir. Bu tezlerin 147'si yüksek lisans, 18'i doktora düzeyindedir. Ayrıca 1980'den itibaren Yüksekokulumuz öğretim elemanları da yüzü aşkın hemşirelikte araştırma yapmışlardır.

Bu araştırmalarda birey/toplumun sağlığını sürdürme ve geliştirmeye yönelik sağlık gereksinimlerini saptama, gereksinimlere uygun sağlık eğitim verme, hasta bireyin sorun ve gereksinimlerine uygun daha kaliteli bakım sunma,

* IV. Ulusal Hemşirelik Kongresinde 15-17 Kasım 1995'de, Hemşirelik Araştırmaları ve Araştırmada Karşılaşılan Güçlükler Panelinde sunulmuştur.

öğretim ve yönetimde etkinlik sağlama, hizmet alanında hemşirenin önemini ortaya çıkarma amaçlanmıştır.

Yüksekokulumuz öğretim elemanları son 3-4 yıldır hemşirelikte araştırma rollerini yerine getirmede oldukça zorlanmaktadır. Bu zorlanmada; öğrenci sayısında her geçen yıl artış, lisans öğrencilerine 2 şube halinde her yarıyılı ders verilmesi, Üniversitemize bağlı 3 ayrı Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Hemşirelik Programında görevlendirilme, anabilim dalındaki öğretim elemanı sayısında yetersizlik, ekonomik koşullardaki olumsuzluklar vb. gibi nedenler etkili olmaktadır.

Yapılan hemşirelik araştırmalarının da yaşama geçirilmesi son derece önemlidir. Ancak geriye baktığımızda hizmet alanında yapılan, hemşirelerin bilgi gereksinimlerini arttırmaya yönelik çalışmaların bir nebze olsun yaşama geçirildiğini görmemize karşın uygulama alanındaki dolaylı veya doğrudan hasta bakımı ile ilgili araştırma sonuçlarının yaşama geçirilmediğini görerek kaygılanmaktayız. Bir başka gerçeğinde uygulamaya yönelik araştırmaların tüm araştırmalar içindeki payının az olmasıdır.

Yukarıda açıklanan durumları dikkate alarak "*hemşirelik araştırmalarında karşılaşılan güçlükler*" 4 başlık altında toplanabilir. Bunlar:

- Yüksekokulumuz öğretim elemanlarının hemşirelik araştırmalarında karşılaştığı güçlükler.
- Hemşirelik araştırmalarının yaşama geçirilmesindeki güçlükler
- Hemşirelik araştırmalarının yazımında karşılaşılan güçlükler.
- Özet yazımı ile ilgili sorunlardır

I- YÜKSEKOKULUMUZ ÖĞRETİM ELEMANLARININ HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARINDA KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

Yüksekokulumuz öğretim elemanlarından % 47.6'sı (n=20) öğretim üyesi ve görevlisi, % 52.4'ü (n=22) araştırma görevlisidir. Öğretim elemanlarının bir araştırmannın değişik aşamalarında karşılaştıkları sorunlar aşağıda yer almaktadır.

LİTERATÜR TARAMADAKİ SORUNLAR

	<u>n</u>	<u>%</u>
– Zaman yetersizliği	41	97.6
– Okulda internet ağının olmayışı	41	97.6
– Ekonomik yetersizlik	39	92.9
– Yurtdışından kaynak getirilmesi ile ilgili bürokratik işlemler	38	83.3
– Okulun fiziksel konumunun merkez kütüphanelere uzak oluşu	34	81
– Yabancı kaynakları temin edememe	35	88.6
– Dökümantasyon merkezlerinden istenilen kaynakların elde edilmeyişi	34	81
– Türkçe kaynak bulamama	27	64.3
– Dil sorunu	24	57.1

UYGULAMA AŞAMASINDAKİ SORUNLAR

	<u>n</u>	<u>%</u>
– Parasal destekten yoksunluk	41	97.6
– Tek başına araştırma yapmaya zaman yetersizliği	38	90.5
– Hizmet alanındaki hemşirenin yetersizliği	34	81
– Ulaşım zorluğu	32	76.2
– Anketör sağlayamama	28	66.7
– Uygulama alanının üst düzey yöneticisinden		

izin alamama	17	40.5
- Çalışılan birimin üst düzey yöneticisinden izin alamama	6	14.3
- Hastadan izin alamama	6	14.3
- Hekimden izin alamama	5	11.9
- Aileden izin alamama	4	9.5

DEĞERLENDİRME AŞAMASINDAKİ SORUNLAR

	<u>n</u>	<u>%</u>
- İstatistiksel değerlendirmeler için yüksek ücret ödenmesi	36	85.7
- Bilgisayar olmayışı	36	85.7
- Bilgisayar kullanamama	32	76.2
- İstatistiki danışman bulamama	30	71.4

SONUÇLARI İLETMEDEKİ SORUNLAR

	<u>n</u>	<u>%</u>
- Kaynakların geç basımı,	38	90.5
- Periyodik yayınların düzenli çıkmaması,	31	73.8
- Yayınlayacak kaynak bulamama,	22	52.4
- Yayın otoritelerinin araştırmacı listesine katılım isteği, olarak belirlenmiştir.	9	21.9

II. HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARININ YAŞAMA GEÇİRİLMEMESİNDEKİ NEDENLER

- Hizmet alanında profesyonel hemşirelerin azlığı,
- Profesyonel hemşirelerin dahi hemşirelik araştırmalarına istekli olmaması
- Hemşirelerin iş yükünün çok olması, (destek hizmetlerinin hemşirelerce karşılanması, hemşire başına düşen hasta sayısındaki fazlalık v.b.)
- Hizmet alanında hemşire ve hekimin devamlı bulduklarından hastanın mutlak hakimi görmelerine neden olmakta, oysa akademisyenlerin kısa süreli bu alanda hizmet vermeleri çalışanlarla bütünleşmeyi engellemekte,
- Hemşire akademisyenlerinde, hemşirelikte araştırma yapmayı daha çok kendi işlevleri gibi görmesi, hemşire ile işbirliği yapmaması.
- Araştırma sonuçlarının hizmet alanına iletilmemesi,
- Hemşirelerde okuma alışkanlığının çok az olması,
- Hizmet alanında ve eğitimde danışmanlık statüsünün olmaması, alanda uzmanlaşmış hemşirelerden yeterince yararlanılmaması,
- Hasta bakım standartları oluşturulmadığından yapılan araştırma sonuçlarının uygulamaya yerleştirilmemesi,
- Hizmet birimlerinde araştırma merkezlerinin yokluğudur.

III. HEMŞİRELİK ARAŞTIRMALARININ YAZIMINDAKİ SORUNLAR

- Birden fazla alan kullanılarak yapılan çalışmalarda, alanların açık adresleri kullanılarak sonuçların verilmesi,
Örneğin, Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hemşirelerinin Bilgi Puan Ortalaması
Çapa Tıp Fakültesi Hemşirelerinin Bilgi Puan Ortalaması,
- Araştırmacı listesine çeşitli otoritelerin eklenerek araştırmacı listesinde gereksiz sayısal kabarıklık oluşturulması.
- Araştırma sonuçlarından ilgili birimlerin haberdar edilmemesi.
- Yapılan araştırma tipinin örneklem seçiminin açık belirtilmemesi,
- İstatistiki değerlendirmelerde hatalar. Örneğin ortalama ile birlikte ortalama sapmaların verilmemesi %'lerin sıra veya kolon yüzdesi mi olduğunun açıklanmaması gibi,
- Çalışma ile ilgili bölgesel kaynak kullanımı yeterince, kaynak taramama.

- Kaynak yazımında kuralsızlık. Noktalama işaretlerinin değişik kullanımı, vb.
- Editörü bulunan kitapların yanlış yazılması, konu yazarına yer verilmesi.
- Birden fazla yazarlarda birinci yazardan sonra "ve arkadaşları" diye notdüşülmesi.
(en az 3 veya 6 yazardan sonra arkadaşları notu düşülmesi gerekmektedir)
- Tanımlayıcı çalışmalara hipotez konulması,
- Analitik çalışmalarda hipotezin konulmamasıdır.

IV. ÖZET YAPMAYA GEREKLİ ÖZEN GÖSTERİLMEMESİ

Normal olarak bir özet okuyana çalışma hakkında yeterince bilgi vermemelidir. Bir araştırma özetinde, amaç gereç, yöntem ve sonuçlar herbiri ayrı bir fikri içerdiğinden ayrı paragraflar halinde bulunmalıdır.

Bu konuya gerekli özen gösterilmemektedir.

ÖZET SONUÇLARI

3. Hemşirelik Kongresi, 2. Eğitim Sempozyumu, 3. Cerrahi Kongreleri ve Bilgileri 1. Ana Çocuk Sağlığı olmak üzere toplam 9 basılı kitapta yer alan 60 araştırma özeti incelenmiştir. Elde edilen veriler aşağıda sunulmuştur.

<u>ÖZET İÇERİKLERİ</u>	VAR		YOK	
	n	%	n	%
Ayrı paragraf kullanımı	29	48.3	31	51.7
Amaç belirtme	43	71.7	17	27.3
Gereç yazımı	33	55	27	45
Yöntem yazımı	21	35	39	65
Sonuç yazımı	47	78.3	13	21.7

Hemşirelik araştırmalarında karşılaşılan tüm sorunlardan çıkardığımız başlıca sonuçlara yönelik önerimiz aşağıda yer almaktadır.

SONUÇLAR

- Öğretim elemanları hemşirelik
- Öğrencilerin mezuniyette araştırmaya motivasyonu yeterli değildir.
- Hemşirelikte araştırma rolü geniş anlamda algılanmakta, davranışsal olarak ise akademisyenlere özgü imiş gibi hareket edilmektedir.
- Hemşirelik araştırma merkezleri hizmet birimlerinde yoktur.
- Araştırma sonuçlarını duyurmada yazmada kaynak sıkıntısı vardır
- Günümüz teknolojisinden araştırmalarda yeterince yararlanılmamaktadır.
- Özet yazımlar yeterli değildir.
- Hemşirelik araştırmalarının yazımında standardizasyon yoktur.

ÖNERİLER

Yüksekokul öğretim üyeleri bilimsel ve araştırmalarına yeterli zaman, deneysel birikimlerini önlisans programları kaynak bulamamaktadır. Cömertçe harca mamalı, hemşirelik araştırmalarına daha çok zaman ayırmalıdır. Hemşirelik araştırmaları proje lendirilerek kaynak sağlanmalıdır. Öğretim elemanları büro işlerinden arındırılmalıdır (daktilo yazımı vb.)

Son yıllarda hemşirelik eğitiminde bu rol öğrencilerine daha çok verilmektedir. Ancak yeterli değildir. Genişletilerek üzerinde durulmalıdır.

Hemşirelik araştırmaları hemşireler ve diğer sağlık ekibi ile birlikte ele alınabilir. Akademisyenler ile hizmet alanı daha çok birliktelik sağlanmalıdır, birimler sonuçlardan haberdar edilmelidir.

Her hemşirelik hizmet alanında "Hemşirelikte Araştırma Birimleri" kurulmalı. Bu birimlerde uygulayıcı, eğitici, yönetici hemşireler birlikte rol almalıdır.

Bakanlık, Hemşirelik Yüksekokulları Hemşirelik müdürlükleri vb. örgütler bir araya gelerek Hemşirelik Araştırmalarının yer aldığı, basımı için ücret ödenen bir dergiyi acilen çıkarmalıdır.

Hizmet birimlerinin internet ağına bağlanması hemşirelikte bilgi akışını hızlandıracaktır.

Özet yazım kurallarına uyulmalıdır. Bilim adamları biraraya gelerek yazım standartlarını yeniden ele almalı ve hemşirelere duyurmalıdır.

ÖZET

Hemşireler, son 20-30 yıllık sürede hemşirelikte araştırma rollerine hız vermişlerdir. Ülkemizde bu rolün yerine getirilmesinde bir takım sorunlar yaşanmaktadır. Makalede, yüksekokulumuz öğretim elemanlarının araştırma planlama, uygulama ve yayınlama sürecinde karşılaştıkları sorunlar, araştırma sonuçlarının uygulamaya yansıtılmasındaki nedenler, araştırma yazımındaki (metodolojik, etik vb.) sorunlar ve özet yazımında gözlenen eksiklikler ele alınarak gerekli önerilerde bulunulmuştur.

SUMMARY

Problems Encountered in Nursing Research:

In the last 20-30 years, nurses have taken more and more interest in their role in nursing research. There are some problems in our country in performing this role. In this article, the problems encountered by teaching staff of our school in the process of planning, performing and publishing their research; the reasons why the results of the research can't be carried out in practice; problems in writing the research findings (methodological, ethical, etc.); and, incompetence in writing abstracts have been dealt with and necessary suggestions made.

KAYNAKLAR

- 1- Akdemir, N. , Bedük T. , Abaan, S. : Hemşirelikte bilim uzmanlığı ve bilim doktorası programları gereği araştırma yapmış öğretim elemanlarının karşılaştıkları güçlükler, *Türk Hemşireler Dergisi*, 36:3 (1986).
- 2- Bahar, Z. : Hemşirelikte araştırma sonuçlarının duyurulması ve yaşama geçirilmesi, *III. Hemşirelik Eğitim Simpozyumu* (Uluslararası Katılımlı) *Kitabı*, (1993).
- 3- Fox, D.J. : *Fundamentals of Research in Nursing*. 2nd Ed., Appleton Century Crofts, New York, (1970).

- 4- Görak, G. : FNHYO Öğretim Elemanlarının Hemşirelik Araştırmalarına Yönelik Görüşleri, Yaklaşımları ve Yaşadıkları Sorunlar, İ.Ü. FNHYO, İstanbul, (1995).
- 5- Potter, P.A. , Perry, A.G. : Basic Nursing Theory and Practice. 3th ed. Mosby, Philadelphia, (1995).
- 6- Sümbüloğlu, K. : Sağlık Bilimlerinde Araştırma Teknikleri ve İstatistik. I. Basım, Çağ Matbaası Ankara, (1978).
- 7- Tezcan, S. : Epidemiyoloji, Tıbbi Araştırmaların Yöntem Bilimi. Meteksan, A.Ş. Ankara, (1992).
- 8- Uyer, G. : Hemşireliğe Genel Bakış. Ankara, (1993).
- 9- Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu: II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı, Esnaf Ofset Matbaacılık, Sivas, (1992).
- 10- Ege Üniversitesi Hemşirelik yüksekokulu: II. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildirileri, izmir. Atatürk Kültür Merkezi. (1990).
- 11- İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu: I. Ulusal Ana ve Çocuk Sağlığı Hemşireliği Simpozyumu. İ.Ü. Basımevi ve Film Merkezi, istanbul. (1992).
- 12- İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu: I. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Simpozyumu. Hilal Matbaası, istanbul, (1986), s. 139.
- 13- İ. Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, II. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Simpozyumu. Hilal Matbaacılık, İstanbul, (1988), s. 34.
- 14- Uluslararası Akdeniz Cerrahi Kongresi'87 Cerrahi Hemşireliği Seksiyonu konuşmaları ve Bildirileri. Hilal Matbaacılık, İstanbul, (1987).
- 15- Uluslararası Cerrahi Kongresi'88 Cerrahi Hemşireliği Seksiyonu Konuşmaları ve Bildirileri. Hilal Matbaacılık, İstanbul, (1988).
- 16- Uluslararası Cerrahi Kongresi'90 Cerrahi Hemşireliği Seksiyonu Konuşmaları ve Bildirileri. Hilal Matbaacılık, İstanbul, (1990).